

Naopak argumentem a *minori ad maius* dlužno dospěti k názoru, že odst. 4, § 50 zák. o spol. s r. o. skýtá ochranu nejen tak zv. ryze individuálnímu právu společníkovu, nýbrž každému jeho právu, jež mu společenská smlouva zaručila.

V daném případě to znamená, že ku změně společenské smlouvy v tom směru, že i k fusi společnosti stačí tříčtvrtinová většina, jest třeba svolení společníka, jehož právo by tím bylo zkráceno s tou sankcí, že by jinak pozměňující usnesení bylo zmatečné.

To ovšem platí o každém obdobném právu společníkově jistě *per analogiam* i ve společnosti jiného typu.

Evžen Tarabrin:

PALMÁRNÍ UJEDNÁNÍ.

Otázka advokátské odměny jest jedním z nejdůležitějších problémů úpravy advokátského povolání. Otázka odměny za advokátní výkony není pouhou otázkou úpravy hmotných poměrů právního zástupce k jeho klientovi, nýbrž hluboce zasahuje do celkového vztahu advokáta a veřejnosti. Právem mluví přísloví: »Čí chleba jíš, toho píseň zpívej«. Pro řádný výkon advokátského povolání jest však advokátská nezávislost nezbytnou podmínkou a to v určitém směru i od vlastního klienta. Advokát může vykonávat své sociální poslání pouze tehdy, když není pouhým služebníkem svého mandanta, nýbrž je jeho rádcem a poradcem, a když má *f a k t i c k o u* možnost odmítnouti nerozumná, neúčelná, nedůstojná a nemravná přání svého klienta (srov. rozh. nejv. s. z 25. září 1930, R II 224/30, Vážný civ. 10.168).

Pokud advokacie jest upravena jako povolání, které vykonává, třeba i pod určitým dozorem veřejné moci a za určitých předpokladů, s o u k r o m á osoba, shledáváme dva systémy úpravy advokátské odměny: buď pevné sazby, jejichž překročení tvoří protiprávní jednání,¹⁾ aneb určení odměny na základě volné úmluvy.

Systém pevných sazeb v praxi vede k tomu, že advokát ztrácí zájem na kvalitě a výsledku své práce; systém naprosté smluvní volnosti k tomu, že odměna advokáta v tom kterém případě určuje se nezávisle na výsledku a kvalitě jeho práce, nýbrž její výše se stanoví na základě všeobecných podmínek volné soutěže. Proto moderní právní řády, pokud vycházejí ze stanoviska, že advokát má *p r á v n í* nárok na odměnu, upravují tuto odměnu kombinovaně: ponechávají účastníkům možnost smluviti se o odměně a stanoví pro případ nedostatku takové úmluvy určité sazby.

Tento kombinovaný systém platí i v Československu. Podle § 16 adv. ř. advokát má právo vždy vymíniti sobě určitou odměnu. Advokátní řád platný na Slovensku a Podkarpatské Rusi obsahuje obdobné ustanovení v § 54.²⁾ Pouze při nedostatku takové úmluvy přichází v úvahu úřední

¹⁾ Tento systém nalézáme ve staročeském městském právu (srov. Winter: Kulturní obraz českých měst II., str. 724) a v Zemském zřízení z r. 1530 (čl. 194).

²⁾ Zák. čl. XXXIV:1874, § 54, odst. 2 zní: »Odměna a náhrada za ztrátu na čase může být určená volnou úmluvou.«

tarif a pokud se vyskytuje případ, pro který tarif nemá ustanovení — ustanovení o odměně při smlouvě námezdní (§ 17, odst. 2 adv. ř.). Tato zásada jest výslovně ponechána v platnosti i ustanoveními § 2 zák. č. 78/1921 Sb. z. a n. a § 2 vlád. nař. čís. 96/23 Sb. z. a n.³⁾ Tato smluvní volnost není však naprostou volností. Zákon sám klade v ustanoveních § 16 adv. ř. a § 879 všeob. zák. obč. určitou mez a to zákazem podílnictví na předmětu rozepři a prohlášením za neplatné smluv, které odporují dobrým mravům.

Vedle těchto zákonných omezení vytvořila stavovská ethika další řadu zákazů a omezení, jichž jichž podkladem jsou ohledy na čest a vážnost stavu. Jsou to zákazy zastupování za hotové výlohy a pod.

Praxe vytvořila též řadu typických smluv o advokátské odměně, zejména v případech t. zv. hromadného aneb stálého zastupování.

Úkolem těchto řádků jest probrati typické jak dovolené, tak i nedovolené palmární úmluvy.

S hlediska všeobecného jest zmíniti se o tom, že podle práva, platného v historických zemích, pro smlouvu o palmární odměně není předepsána určitá forma a proto úmluva o palmárech může býti uzavřena ústně, ve formě svědeckého zápisu a pod. Naproti tomu právo platné na Slovensku a Podkarpatské Rusi stanoví, že k platnosti palmární úmluvy »potřebná je listina« (z. čl. XXXIV/1874, § 54, odst. 3).⁴⁾

I.

Jak bylo shora uvedeno, zákon zakazuje advokátovi, aby převedl na sebe zcela nebo z části věc spornou jemu svěřenou, aneb dal si slíbiti určitý díl částky, která bude straně přisouzena (§ 879, č. 2 obč. zák.). Ustanovení toto, které bylo vloženo do obč. zák. dílčí novelou III. celkem odpovídá ustanovení § 16 adv. ř. (advokátu není dovoleno »věc, o kterou jest rozepře, výplatu na sebe převzít, ani celou, ani části její«).⁵⁾ Tato zákonná ustanovení zahrnují v sobě jak zákaz, aby advokát převedl na sebe spornou záležitost za úplatu, t. j. zakazuje advokátovi, aby »kupoval« sporné nároky svých klientů, tak i zákaz úmluvy, která nese technický název *pactum de quota litis*.

Zákaz »převedení věci na sebe« není vlastně omezením smluvní volnosti o výši advokátské odměny. Při takové smlouvě nejde o ujednání odměny za advokátské práce, nýbrž jde o postoupení advokátovi sporného nároku, který advokát pak uplatňuje vlastním jménem a na vlastní riziko. Jde tudíž zde o zákaz určitého druhu spekulativního obchodu, při kterém advokát, jako osoba práv znalá, může využítí těchto svých znalostí v neprospěch svého klienta. Podmínkou neplatnosti takového ujednání jest ta okolnost, že musí jíti o nárok, který již byl svěřen advokátovi k uplatnění.

³⁾ »Sazbami advokátního tarifu není dotčeno právo účastníků smluviti se o výši odměny«, praví nejv. s. v rozh. z 10. května 1928, Vážný civ. 8032.

⁴⁾ Tento požadavek písemné formy pro palmární úmluvu přejímá i vládní návrh nového advokátního řádu (Senátní tisk 568), který v § 17 stanoví, že advokát »smí si vymíniti odměnu určitou částkou... o tom musí býti sepsána listina«. Osnova však jde ještě dále a omezuje smluvní volnost o palmární odměně ještě tím, že sjednaná odměna »se musí vztahovati na úplné provedení převzaté věci«.

⁵⁾ Původní ustanovení § 879 obč. zák. ve shodě s ustanovením § 243 všeobec. soudního řádu z r. 1871 prohlašovalo vůbec za neplatnou úmluvu, kterou advokát »für die Übernehmung eines Prozesses eine bestimmte Belohnung bedingt«.

jménem klienta, t. j. o postup po vzniku mandantního poměru a aby úmluva měla ráz »koupě« sporného nároku. Tak podle rozhodnutí nejv. s. ze 14. dubna 1932, Vážný civ. 11.562, přiči se zákazů § 879, č. 2 obč. zák., dal-li si advokát v době, kdy spor jeho klienta nebyl ukončen ještě ani rozsudkem v I. stolici, postoupiti pro zástupčí útraty, jejichž výše nebyla známa ani jemu, ani jeho klientovi, celou pohledávku (i s útratami), jejíž vydobytí bylo mu klientem svěřeno. V důvodech k tomuto rozhodnutí se praví, že »věda i judikatura . . . nepřipouští postup samostatného klientova nároku, jehož vysouzení jest advokátovi svěřeno, poněvadž není vyloučena klientova újma, ani není jisto, zda dobytí jde na účet klientův. Tendence zákonného zákazu je zabrániti tomu, aby se advokát nezúčastnil hospodářského úspěchu klientova«. Stejný názor zastává nejv. s. v rozhodnutí ze 4. listopadu 1932, Vážný civ. 12.071. Oproti tomu v rozhodnutí z 8. dubna 1924, Vážný civ. 3694, zastává nejv. soud názor, že úmluva, »kterou advokát dal si za rozepře postoupiti od klienta na úhradu svých zástupčích útrat, jež budou klientovi ve sporu přisouzeny, a pokud by tyto útraty nestačily, i část vymáhané pohledávky«, není neplatnou a dodává, že »k platnosti postupu není zapotřebí ciferně určité pohledávky, má-li advokát podle zákona nárok na zálohu«. »Takový počín advokátův,« praví se v důvodech, »nemůže býti ztotožňován s převedením sporné věci na sebe«. Rovněž nepřiči se zákazů § 879 č. 2, »postoupí-li klient číselně určitou část své sporné pohledávky advokátovi, jako zálohu, poněvadž v tomto případě advokát nepřevodil na sebe předmět sporu, aby se snad obohatil lepším jeho výsledkem, než jaký mohl klient očekávati« (rozh. z 31. května 1927, Vážný civ. 7107).

Z těchto rozhodnutí vyplývá, že směrodatnou pro řešení otázky, zda postup klientova nároku jest v rozporu se zákonným zákazem čili nic, jest ta okolnost, zda v postupu lze shledati možnost, aby advokát v důsledku postupu se mohl obohatiti na úkor klienta. Pokud takové obohacení je vyloučeno, t. j. pokud postup pohledávky, aneb její části děje se pouze takřka à konto (z á l o h o u) budoucí pohledávky advokátovy za zastoupení, takže útraty zastupování budou řádně zúčtovány, nelze v tomto postupu shledávati úmluvu neplatnou a tudíž i závadnou s hlediska disciplinárního.

Pactum de quota litis přes to, že spadá pod zákaz § 879 č. 2 obč. zák., liší se podstatně od »převedení věci na sebe«. Zde máme úmluvu o odměně advokáta v přesném smyslu tohoto slova. Její podstatou jest určení odměny určitým zlomkem materiálního efektu, který bude míti klient v důsledku zástupčí činnosti advokáta. Tato úmluva může míti dva varianty: buď odměna advokáta určuje se zlomkem částky klientu p ř i s o u z e n é, aneb dílem částky s k u t e č n ě v y d o b y t é. Pactum de quota litis může se týkati odměny i za provedení věci v řízení nesporném anebo mimosoudním, ku př. v řízení daňovém. Zde pactum de quota litis těsně hraničí s úmluvou o t. zv. výsledkovém honoráři a v praxi často bývá obtížným lišiti tyto dva druhy palmárního ujednání. Zákaz úmluvy o odměně určené dílem přisouzené částky podle důvodové zprávy k třetí dílí novele, má svůj důvod v tom, že jest nutno zabrániti úmluvám, které nespravedlivě zkracují klienty. Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí z 28. května 1927, ds I 1/27, Vážný tr. 31 dis, spatřuje vlastní důvod tohoto zákazu ve vůli zákona »by činnost právního zástupce ve sporu nebyla pod jiným vlivem než právních úvah a předpokladů, že bude odměněna sice přiměřeně, avšak

také jenom přiměřeně, a aby se proto advokát nemohl sám státi úplně nebo částečně, přímo nebo nepřímou, pánem rozepře, mající na výsledku ještě další zájem, jenž by nemusil býti vždy totožný se zájmem právním, ba ani se zájmem jeho klienta«.

II.

Úmluva o výsledkovém honoráři není úmluvou zakázanou zákonem a proto s hlediska civilně-právního jest platnou a váže jak klienta, tak i advokáta, ovšem pokud neodporuje dobrým mravům.⁶⁾ Podstatným znakem úmluvy o výsledkovém honoráři jest ta okolnost, že výše honoráře jest závislou na hmotném aneb ideálním výsledku advokátovy činnosti. Rozdíl mezi úmluvou o výsledkovém honoráři a pactum de quota litis lze spatřovati v tom, že při výsledkovém honoráři výše odměny jest sice závislou na výsledku advokátské činnosti, avšak odměna neurčuje se dílčí částkou vysouzeného aneb vydobytého obnosu, nýbrž se stanoví podle jiných směrnic. Úmluva o výsledkovém honoráři čistého rázu t. zv. pactum de palmario t. j. taková úmluva, podle které advokát nabývá nároku na odměnu pouze při příznivém výsledku své činnosti, přiči se zásadě, že práce advokáta má býti odměněna vždy podle její vnitřní hodnoty a nemůže býti závislou na výsledku jeho práce a proto jest s hlediska stavovského nepřipustnou. Ujednání výsledkového honoráře čistého rázu zakládá proto disciplinární přečin poškození cti a vážnosti stavu (srv. Lohsing, Oestereichisches Anwaltsrecht, str. 257 a tam uvedenou judikaturu). Naproti tomu ujednání, při kterých vedle minimální aneb normální odměny vyhražuje se advokátovi v případě příznivého výsledku víceodměna, není zásadně ujednáním nepřipustným a záleží na konkrétních okolnostech toho kterého případu, zda uzavření konkrétní úmluvy může býti považováno za jednání disciplinární. Při řešení takových konkrétních případů má se přihlížeti k tomu, zda při stanovení výše odměny byl vzat zřetel na skutečnou práci, kterou vyžaduje provedení svěřené záležitosti a zda sjednaná víceodměna nenabývá rázu zprostředkovatelské provise, aneb obchodního zisku.

III.

V případech t. zv. hromadného aneb stálého zastupování, přicházejí v úvahu úmluvy o zastupování za prisouzené útraty, za sjednaný podle časového období paušál a zastupování na základě služební smlouvy. Veškeré tyto úmluvy jsou s hlediska stavovského zásadně připustny. Pokud se týče zastupování za paušál a na základě služební smlouvy, třeba podotknouti, že tyto úmluvy mohou býti závadnými, pokud jsou takového rázu, že klient nabývá možnosti, aby těžil ve svůj prospěch z činnosti advokáta ku př. tím způsobem, že prisouzené útraty jdou ve prospěch klienta a podle rozsahu práce, kterou advokát má vykonávati podle úmluvy, dá se předpokládati, že tyto útraty při normálním průběhu budou se rovnati ba i převyšovati sjedna-

⁶⁾ Třeba přesně rozlišovati úmluvu, která se přiči dobrým mravům a úmluvu, která odporuje stavovským zásadám. Úmluva odporující dobrým mravům, jako úmluva podle obecného práva neplatná, jest vždy závadnou s hlediska stavovského. Naopak, úmluva závadná s hlediska stavovského, nemusí býti ještě úmluvou proti dobrým mravům.

nou odměnu. Zejména při zastupování za paušální odměnu má se dbáti toho, aby advokátský honorář byl vždy přiměřenou úplatou za práce skutečně konané (usn. komorního výboru adv. kom. v Čechách z 20. dubna 1929, viz Úř. věstník č. 6 z r. 1929, str. 5). Dále při uzavření smluv o zastupování za paušál anebo na základě služebního poměru, jest dbáti toho, aby advokátovi byla zachráněna svoboda výkonu povolání t. j. aby advokát měl možnost odmítnouti to které konkrétní zastoupení a aby měl možnost vésti záležitosti i jiných klientů, zejména obstarávati jemu přidělená ex-offo zastoupení. Ovšem tento poslední požadavek jest více méně teoretického rázu, poněvadž advokát má podle zákona možnost odepřít to které zastoupení (§ 10 adv. ř.) a přenéstí uložené jemu zastoupení na advokáta jiného (§ 14 adv. ř.).

Naproti tomu jest nepřipustno, aby advokát ujednal se stranou, že jí bude zastupovati zejména v t. zv. případech nedobytných, pouze za náhradu hotových výloh aneb za útraty prisouzené a skutečně vydobyté (viz Úř. věstník adv. k. v Čechách č. 4/5 z r. 1910, Úř. věstník č. 1 z r. 1929 a č. 4/3 z r. 1932). Podobné úmluvy zakládají disciplinární přečin poškozování cti a vážnosti stavu (viz rozh. nejv. s. z 25. června 1930, ds. II 4/30, Vážný tr. 117 dis. a z 29. dubna 1936, ds. II 25/35, Vážný tr. 284 dis.).

Konečně jest zmíniti se o oprávnění advokáta poskytovatí jednotlivým klientům slevu aneb jiné výhody. Není zásadních námitek proti tomu, aby advokát po skončení mandantního poměru poskytl klientovi slevu aneb i vůbec se vzdal nároku na odměnu. Naproti tomu poskytování slev před převzetím zastoupení, zejména poskytování slev aneb jiných výhod za podmínky, že mu bude odevzdáno zastoupení v určité záležitosti aneb v celé řadě záležitostí, jest zásadně nepřipustno, poněvadž v takových slevách a výhodách lze spatřovati prostředek pro opatření klientely a nekalou soutěž vůči ostatním kolegům.

V závěru jest podotknouti, že advokát nesmí využívatí svého oprávnění k sjednání odměny k nespravedlivému obohacení se a požadovatí odměnu, která jest v nápadném nepoměru k hodnotě jeho práce (rozh. nejv. s. z 29. února 1928, ds. I 23/27, Vážný tr. 58 dis.).

František Poláček:

OBHÁJCE A ZMATEČNÍ STÍŽNOST.

Úkolem článku je upozorniti na některá nebezpečí, jež hrozí zmateční stížnosti, že bude odmítnuta podle § 1, čís. 1 zák. čís. 3/1878 ř. z. proto, že obhájce nebyl oprávněn podati zmateční stížnost [otázka zřízení koho obhájcem (bod 1, 2), otázka rozsahu uděleného zmocnění (bod 3), otázka přípustnosti podati zmateční stížnost v několika spisech (bod 4)], nebo že ji podal opožděně [otázka významu a předpokladů žádosti za opis rozsudku (bod 5) a otázka omezené možnosti navrácení v předešlý stav pro zmeškání lhůty k provedení zmateční stížnosti (bod 6)].

1. Podle prvního odstavce § 39 tr. ř. může obviněný vzítí sobě obhájce (*dobrovolné obhajování*).

Jak se prokáže zmocnění obhájce k podání zmateční stížnosti?